

MILJÖARKEOLOGISKA LABORORIET

RAPPORT nr. 2014-002

Makrofossilanalys från Raä Källby 79,
Götene kommun, Västra Götalands län.

Av Sofi Östman

INSTITUTIONEN FÖR IDÉ – OCH SAMHÄLLSSTUDIER

Makrofossilanalys från Raä Källby 79, Götene kommun, Västra Götalands län.

*Av Sofi Östman
Miljöarkeologiska laboratoriet
Institutionen för idé- och samhällsstudier
Umeå Universitet*

Inledning

Analysen gäller fem jordprover från ett fornlämningsområde i Källby socken, Götene kommun. Det undersökta området är ett förhistoriskt boplatssområde som består av 79 anläggningar och omfattas av bland annat härdar, gropar, stolphål och ett antal lager. Ett av dessa lager, beläget i en flack sänka på en platå som rymmer boplatsten, utgjordes av två delar. En bestod av ett äldre matjordslager som under följdes av svart, fet, sotig och humös sand innehållande skörbränd sten. Båda lager bedöms som odlade. Fyndmaterialet på platsen består bland annat av ett flintmaterial som utgörs av slagen kambrisk flinta samt enstaka slagen sydiskandinavisk flinta. Fynden är preliminärdatade till senmesolitikum-mellanneolitikum. Två C14-analyser är utförda på boplatsten och dateringen placerar lokalen till äldre bronsålder respektive förromersk järnålder, 2972 +/- 36 BP samt 2307 +/- 37 BP.

Proverna är tagna i dessa boplatsslager samt en härd och målet med makrofossilanalysen är att ta reda på mer om denna lagerbildning och se om det kommer fram material som kan indikera odling samt utöka kunskapen om platsen.

Ansvarig institution för undersökningen är Västergötlands museum och kontaktperson har varit Maria Norrman.

Provbehandling

Proverna var fuktiga vid ankomst och förvarades i torkrum (+30°) tills de blivit torra. Materialet vattensållades och floterades med sållar på 2 mm och 0,5 mm. Volymen på proverna mättes innan vattensållning och flotering. Det framtagna materialet torkades åter och sorterades samt artbestämdes under en stereolupp med hjälp av referenslitteratur och laboratoriets referenssamling. Förarbetet, sorteringen och artbestämningen är utförd av Sofi Östman.

Proverna är tagna från två olika nivåer inom boplatsslagret samt i en närliggande härd (Fig 1). I resultatet presenteras enbart förkolnat material då det oförkolnade mycket troligt är recent .

Resultat och analys

14_006_001. Pnr 2290. Boplatslager topp

Provet var efter flotering mycket litet och mättes upp till knappa 1 ml, mestadels träkol. Det arkeobotaniska materialet som plockades fram består av fyra obestämbara fragment av sädeskorn, två kärnor av korn, två fröer av målla och ett barrfragment. De brända sädeskornen är direkt boplatsindikerande och vittnar om mänsklig aktivitet på platsen. Är detta ett odlingslager kan materialet vara lämningar av aska och köksrester som kastats ut på åkern i form av gödsel. En annan förklaring är att de helt enkelt hamnat där som ett resultat av odlingsverksamheten och den mänskliga påverkan på platsen. Målla är ett vanligt förekommande åkerogräs/ruderatväxt i miljöer som denna samt tillsammans med sädeskorn.

14_006_002. Pnr 2291. Boplatslager botten

Innehållet i detta prov var efter flotering det minsta av alla prover och mättes upp till 0,5 ml. De få fröer som hittades består av ett och ett halvt fragment av åkerpilört.

14_006_003. Pnr 2401. Boplatslager topp

Efter flotering mätte volymen upp till knappa 1 ml, mestadels träkol. Det arkeobotaniska materialet utgörs av en förkolnad kärna av korn, sex obestämbara sädeskornfragment, en målla samt en åkerspärgel. Precis som materialet i prov 2290, vittnar sädeskornen om mänsklig aktivitet och har möjligtvis hamnat på platsen genom gödsling eller som ett resultat av den mänskliga påverkan på platsen.

14_006_004. Pnr 2402. Boplatslager botten

Provet mättes upp till ca 1 ml och gav likt övriga prover ett magert material. Inga fröer kom fram vid analysen men tre fragment av hasselnötskal kunde identifieras. Hasselnöten är en naturresurs som använts länge och kan dyka upp lite då och då, men den är framförallt vanligt förekommande i mesolitiska och neolitiska kontexter. Då provet är taget i anslutning till en kambrisk mikrospånkärna i flinta daterad till denna tidsperiod kan man säga att hasselnötskalen med stor sannolikhet hör till samma period.

14_006_005. Pnr 2417. Härd

Härdens material bestod av 3ml rent träkol efter flotering utan spår av arkeobotaniskt material. Varken fröer eller brända ben kunde hittas. En förklaring till detta resultat kan delvis bero på hur provtagningen av härden genomförts. Vill man komma åt det arkeobotaniska materialet är det att föredra att ta prover från utkanterna av härden där temperaturen varit lägre och eventuella rester kan bevaras. Tas provet från mitten av härden finns det en risk att det man söker har bränts upp på grund av den höga temperaturen. Det är även möjligt att härden inte använts till de ändamål som efterlämnar ett material till eftervärlden.

Sammanfattande analys

Skillnaderna vi ser i proverna avspeglar möjligtvis två lager från olika faser av detta boplatsområde. De prover som är tagna längst ned i samma nivå som den kambriska flintan har ett material som mycket väl överensstämmer med det som vanligtvis hittas i

stenåldersmiljöer, hasseötskalen. Prover från denna tid tenderar i övrigt att vara rätt så magra i arkeobotaniskt material. Det är därmed inte konstigt att prov 2291 har ett fattigt material om det kommer från samma nivå som prov 2402.

Förkolnade sädeskorn i boplatslagrens övre del är en direkt indikation på kulturpåverkan. Närvaron av korn tillsammans med åkerogräs/ruderatväxterna som målla och åkerspärgel är inte ovanlig, de förekommer ofta tillsammans då åkerspägeln och mållan föredrar kulturpåverkade och ruderata marker. Att materialet kan vara en del av utkastat köksavfall i form av gödsel passar väl in i denna tid. Kring 1000-talet före vår tideräkning börjar man se spår av gödselbruk (Engelmark & Viklund 2008:424).

Referenser

Litterära källor

Engelmark, R & Viklund, K. 2008. Jordbruket i Sverige. *Botanik – Systematik, Evolution Mångfald*. Widén, M & Widén, B (red.). Studentlitteratur. S. 421 - 431

Mossberg, B., Stenberg, L., Ericsson, S. 1997. *Den nordiska floran*. Wahlström & Widstrand.

Digitala källor

Virtuella floran <http://linnaeus.nrm.se/flora/> (jan 2014)

Digital seed atlas <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/> (jan 2014)

Tabell 1. Provlister.

MAL nr	Provrnr	Anläggning	Volym
14_006_001	1	Boplatslager	1,8 L
14_006_002	2	Boplatslager	1,8 L
14_006_003	3	Boplatslager	2,2 L
14_006_004	4	Boplatslager	2,2 L
14_006_005	5	Härd	1 L

Tabell 2. Artlista

Art	14_0006_0001	14_0006_0002	14_0006_0003	14_0006_0004	14_0006_0005
Cerealia indet, sädeskorn obest. fragment	4		6		
<i>Hordeum vulgare</i> , Korn	2		1		
<i>Chenopodium sp</i> , Målla	2		1		
Pinaceae, Tallväxt	1				
<i>Persicaria lapathifolia</i> , Åkerpilört		1 ½			
<i>Spergula arvensis</i> , Åkerspärjel			1		
<i>Corylus avellana</i> , Hasselnöttskal				3	

Fig 1. Karta över provtagningsområdet av Västergötlands museum

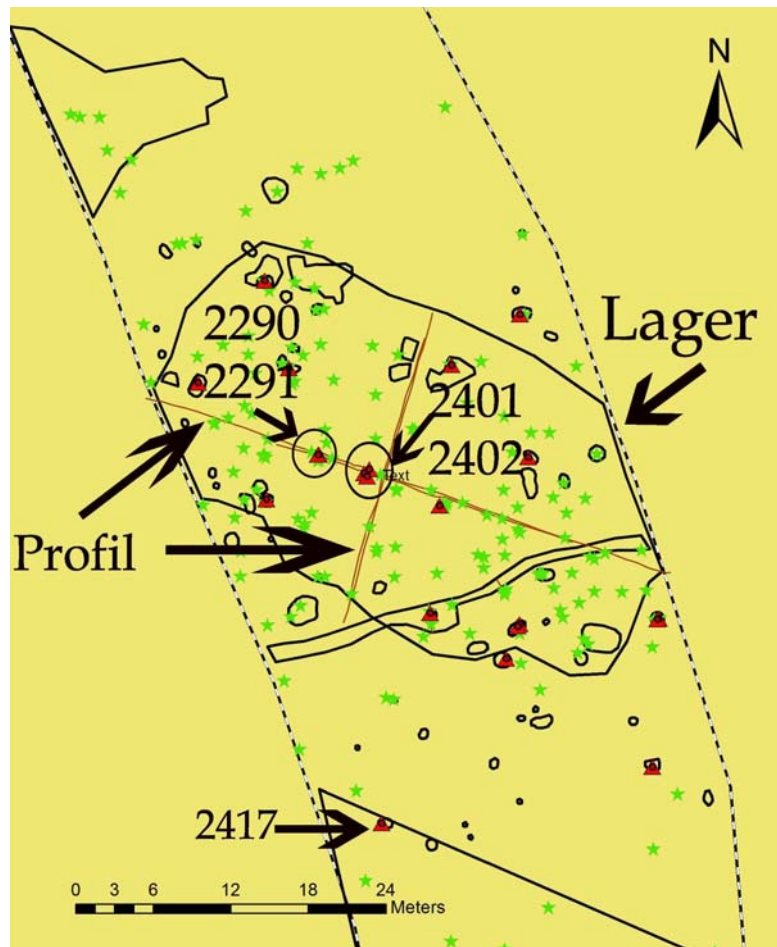

Fig 2. Prov 2290 och 2291. Foto av Västergötlands museum

Fig 3. prov 2401 och 2402. Foto av Västergötlands museum

